

О.В. Грущинська, студ., IV курс, гр. ОА-70, ФОФ
Науковий керівник – к.е.н., доц. І.Р. Поліщук
Житомирський державний технологічний університет

ОБЛІКОВА ТА ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ПРИ РОЗРАХУНКАХ З УЧАСНИКАМИ: УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються розподілу та використання чистого прибутку. Приймаючи ці рішення, управлінський персонал всебічно зважає на прями першочергових вкладень, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, стадії життєвого циклу підприємства тощо. На розподіл прибутку підприємств значною мірою впливає обрана дивідендна політика, яка є сукупністю принципів і методів виплати дивідендів відповідно до завдань фінансово-господарської діяльності у конкретний проміжок часу.

Для повноти реалізації дивідендної політики та правильного відображення операцій з нарахування та виплати дивідендів на підприємстві слід затвердити Наказ про облікову політику, в якому необхідно відображати підхід до організації бухгалтерського обліку, особливо щодо наявних альтернативних варіантів відповідно до чинного законодавства.

Облікова політика підприємства включає сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Облікова політика підприємства визначає способи ведення бухгалтерського обліку. Вона викладається в пояснювальній записці та затверджується наказом на підприємстві і не змінюється протягом року.

У контексті удосконалення положень облікової політики розрахунків з учасниками під зміни підпадає і важлива для кожного акціонерного товариства дивідендна політика, яка служить гарантом забезпечення прав акціонерів на частину прибутку товариства, розраховану пропорційно частці такого акціонера у статутному капіталі підприємства.

Дивідендна політика передбачає визначення порядку виплати дивідендів підприємством. При цьому слід враховувати таке: з одного боку, виплата дивідендів повинна забезпечити захист інтересів власника і створити передумови для росту курсової ціни акцій, і в цьому розумінні їх максимізація є позитивною тенденцією; з іншого боку, збільшення дивідендів скорочує частку прибутку, реінвестовану у розвиток виробництва.

Метою дивідендної політики є оптимізація пропорцій розподілу чистого прибутку на дивіденди і виробничий розвиток з метою максимізації ринкової вартості підприємства.

До основних завдань дивідендної політики слід віднести:

- виявлення основних факторів, які впливають на прийняття рішення щодо виплати дивідендів чи реінвестування прибутку;
- встановлення співвідношення між розподіленим і нерозподіленим прибутком відповідно до стратегії розвитку підприємства;
- оцінити вплив рішення про розподіл чистого прибутку на ринкову вартість корпоративних прав учасників підприємства;
- узгодження стратегії виплати дивідендів із податковим законодавством;
- вибір найприйнятнішого методу та форми нарахування і виплати дивідендів.

При виборі дивідендної політики необхідно враховувати, що інвестори можуть високо оцінити вартість акцій підприємства навіть і без виплати дивідендів, якщо вони добре інформовані про його програми розвитку, причини невиплати чи зменшення виплати дивідендів і на прями реінвестування прибутку. Ухвалення рішення про виплату дивідендів і їх розміри значною мірою визначається стадією життєвого циклу підприємства. Наприклад, якщо керівництво підприємства планує здійснити серйозну програму його реконструкції і для її реалізації намічає здійснити додаткову емісію акцій, то такій емісії повинен передувати досить довгий період високих виплат дивідендів, що призведе до стійкого підвищення курсу акцій і, відповідно, до збільшення додаткових засобів, отриманих в результаті розміщення додаткових акцій.

Приймаючи рішення в галузі дивідендної політики, слід враховувати, що вони впливають на ряд ключових параметрів фінансово-господарської діяльності підприємства: величину самофінансування, структуру капіталу, ціну залучення фінансових ресурсів, ринковий курс корпоративних прав, ліквідність та ряд інших.

В умовах ринкової економіки можливими є три підходи до реалізації дивідендної політики: консервативний, поміркований та агресивний.

Відповідно до консервативної політики пріоритетною метою розподілу прибутку є виробничий розвиток, а не поточне споживання у формі дивідендних виплат. При цьому зростає вартість чистих активів підприємства, і відповідно й ринкова вартість.

Згідно з «консервативним» підходом, використовуються два типи дивідендної політики:

1. Залишкова політика дивідендних виплат, відповідно до якої спочатку спрямовуються кошти на капітальні інвестиції, а потім нараховуються дивіденди.

2. Політика стабільного розміру дивідендних виплат, відповідно до якої спочатку нараховуються гарантовані дивіденди, а потім визначають спрямування коштів на капітальні інвестиції, відповідно немає зв'язку розміру дивідендів з фінансовими результатами, проте сума дивідендів є гарантованою.

Поміркована політика передбачає, що в процесі розподілу прибутку поточні інтереси акціонерів щодо дивідендних виплат стабільно збалансовані з потребами формування власних фінансових ресурсів для забезпечення розвитку підприємства.

За «поміркованого» підходу підприємство застосовує політику мінімального стабільного розміру дивідендів з надбавкою в окремі періоди (за умови отримання значного прибутку збільшується розмір дивідендів, не знижуючи при цьому рівень інвестиційної активності).

Агресивна політика передбачає постійне зростання дивідендних виплат незалежно від результатів фінансової діяльності. Вона забезпечує високу ринкову вартість акцій і формує позитивний імідж підприємства серед потенційних інвесторів, проте може призвести до фінансових ускладнень, оскільки можливості самофінансування підприємства за рахунок прибутку стають обмеженими.

Агресивна політика передбачає два різновиди:

1. Політику стабільного рівня дивідендів, коли встановлюється довгостроковий нормативний коефіцієнт дивідендних виплат стосовно суми прибутку.

2. Політику постійного зростання розміру дивідендів, коли відбувається постійне зростання фінансової напруги, якщо темпи зростання фонду дивідендних виплат не відповідають динаміці зростання прибутковості підприємства.

При проведенні дивідендної політики акціонерні товариства (ради директорів) повинні враховувати, що регулярно виплачувані дивіденди зменшують невизначеність інвесторів; виплата дивідендів свідчить про добробут суспільства; потенційних інвесторів цікавить стабільність величини дивідендних виплат, скоригованої на індекс інфляції.

В Наказі про облікову політику підприємства можуть бути встановлені певні обмеження на виплату дивідендів:

1) у разі заборгованості акціонерів за внесками до статутного капіталу;

2) за наявності на момент виплати дивідендів підстав щодо порушення справи про банкрутство підприємства;

3) власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, власники яких мають переваги щодо черговості отримання виплат у разі ліквідації;

4) повністю не сплачені поточні та накопичені дивіденди за привілейованими акціями;

5) відсутність відповідних фінансових джерел виплати дивідендів.

Організація та ведення бухгалтерського обліку розрахунків з учасниками за нарахованими дивідендами здійснюється відповідно до чинного законодавства, установчих документів, Положення про розподіл та використання прибутку або Положення про дивідендну політику (порядок нарахування та виплати дивідендів), а також Наказу про облікову політику (організація та ведення обліку розрахунків з учасниками під час розподілу чистого прибутку відповідно до належних йому корпоративних прав на підприємстві). Перспективами подальших досліджень є розробка методики внутрішнього контролю розрахунків з учасниками.